

Disputatio juridica inauguralis de testibus

<https://hdl.handle.net/1874/347251>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE

TESTIBUS,

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. HERMANNI van HALEN,

S.S. Theologiae Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii, Verbiq;e Divini ibidem in
Ecclesiâ Præconis,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS
Summisq;e in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
ritè & legitime consequendis,

Eruditorum examini subjicit

BERNARDUS LAMBRECHTSEN, Zirikzeâ Zeland.

A. D. 2. Septembris, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ioc LXXXIX.

Amplissimo Gravissimo

V I R O,

**D. JOHANNI
LAMBRECHTSEN,**
Urbis Zirikzæ Ex-Scabi-
no, & ærarii ejusdem Civita-
tis Ex-Quæstori, Parenti suo
charissimo, dilectissimo, om-
nique filiali amore profequen-
do, ac colendo

*Hanc Disputationem Juridicam
Inauguralem*

Offert

BERNARDUS LAMBRECHTSEN.

Auct. & Resp.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
TESTIBUS.

THESIS I.

Estes rectè definiuntur, personæ quæ ad fidem alicujus rei faciendam accedunt *Wesemb. in parait. ff. de testib.* Seu ut à Donello definiuntur, sunt personæ, quæ interrogatæ dicant aliquid factum esse, aut non esse. Illi vero demum pro testibus habentur, qui jure ad dicendum testimonium habiles sunt; sunt enim paria testem non producere, & talem producere testem, qui de jure testimonium dicere non potest *§. ult. inst. quib. mod. test. infirm.*

II.

Testes esse possunt non solum in criminalibus causis, sed etiam in civilibus quibus non interdicitur testimonium, nec ulla lege à dicendo testimonio excusantur *l. 1. ff. de testib.*

4 DISPUTATIO JURIDICA

Et debent esse habiles, idonei ætate, moribus, conditione; extra suspicionem, quod gratiæ aut potentatui fidem suam sint postposituri, prætio non conducti *l. 5. C. de testib.*

I I I.

Testimonium prohibentur dicere aliqui, natura, uti mente capti, infantes: aliqui lege, uti impuberes, nisi sint proximi pubertati, doli capaces, & veritas aliter haberi non possit *l. 3. ff. de Reg. jur. & 23. ff. de furt.* Etiam pubes potest testari de iis, quæ in impuberi ætate vidit, salvo tamen desuper iudicis arbitrio. *Siruv. b. 38.* Qui iudicio publico damnatus erit *l. 3. §. 5. l. 19. ff. de testib.* qui cum bestiis, ut pugnaret, se locaverit: qui ob testimonium dicendum vel non dicendum pecuniam accepisse iudicatus vel convictus erit. *l. 3. §. 5. ff. eod.* Sed hi lege julia de vi in reum publici iudicii dicere testimonium prohibentur: ex quo non recte inferitur, omnes hos simpliciter in aliis causis à testimonio arceri; nam in publicis iudiciis, sicuti probationes evidentiore *l. ult. C. de prob.* ita & testes magis idonei atque integri, quam in causis pecuniariis requiruntur. Etiam prohibentur testari damnati repetundarum *l. 15. ff. de testib.* aut ob carmen famosum *l. 21. eod.* aut calumniam *l. 13. eod.* Item qui ob turpitudinem vitæ senatu moti sunt *l. 2. ff. de Senator.*

I V.

Prohibentur Advocatus & procurator quoque in causa, cui patrocinium præstitit testimonium dicere: *l. ult. ff. de testib.* Sive pro cliente sive contra illum producat, ne arcana sibi commissa pandat. Quo referunt & casum auricularis confessionis sacerdoti factæ, quam revelare nefas est. Sed nec cædens in causa cessionarii, nec autor in causa ejus, qui rem ab ipso nactus est, si de ipsa illa re quæstio sit; nec executor in causa, quæ ei mandata est. *l. ult. ff. eod.* nec proxineta in negotio

gotio cui adhibitus, nisi partibus consentientibus. *Nov. 40. cap. 8.* nec quisquam in causa ex qua lucrum sperat *l. 10. ff. de testib.* præterea socius, in causa socii & re communi, non simpliciter prohibetur esse testis; sed ita si eodem uterque utatur defensionis genere *l. 1. C. de comm. rer. alien. l. 10. §. ut. ff. de appellat.* In communi tamen crimine compellitur consors & particeps ejusdem criminis, est enim suspicio, crimen derivaturum esse in socium solum. *l. 11. C. de testib.*

V.

Ajunt multi, mulieres in causis capitalibus non posse esse testes: in iis, quæ capitales non sunt, admitti. Horum sententia aperte legibus adversatur. Quippe prohibentur mulieres specialiter in testamentis esse testes *l. 20. §. 6. ff. qui testam. fac. poss. §. 6. inst. de testam. ordin.* In aliis ergo causis, quamlibet graves sint testes esse possunt. Adhæc nominatim excipitur mulier, quæ corpore quæstum palam fecit, quæque adulterii condemnata est. *l. 3. §. 5. & l. 8. ff. de testib.* Reliquæ ergo in judiciis, etiam publicis, & capitalibus audiuntur. Nam lex Julia de vi, quæ mulierem quæstum facientem, & adulterii damnatam nominatim exceptit publicorum judiciorum fuit: id est de publico, & capitali quidem crimine locuta est.

V I.

Infames a testimonio non omnes rejiciuntur, sed tantum damnati publico judicio *l. 3. §. 5. ff. de testib.* possunt tamen hi, uti ex alia causa infames, a iudice si ita visum fuerit, rejici, cujus est, ex circumstantiis variis, quantum testi fidei tribuat, perpendere. Inimicitia capitales præcipuè idoneum testem minime faciunt, si tamen probentur *l. 17. C. de test. esse socios, & participes criminis, rejici debent l. 11. C. eod.* ubi rejiciens testem talem, ne videatur fateri crimen, non dicit, productum testem criminis esse socium, sed de crimine

6 DISPUTATIO JURIDICA

æque infamatum. De se confessum super sociis minime interrogabit iudex. *ex l. fin. C. de accusat.*

V I I.

Ob inimicitias non repellitur testem in causis civilibus, nisi capitales sint, multi volunt; in criminalibus repellitur, etsi capitales non sint; sed non bene: leges enim inter causas civiles & criminales non distinguunt *l. 3. ff. de testib. l. 17. C. eod.* inter inimicitias capitales & nec capitales hanc agnoscimus differentiam ex *Nov. 90. cap. 7.* quod ob capitales statim repellatur testis: ob nec capitales audiatur quidem, sed ita, ut ubi ad disputationem ventum fuerit, adversus testem de inimicitias excipiat. Quare cautius, qui, hanc iudicis æstimationem esse contendunt, ut is æstimet, quæ inimicitias ad repellendum testem sufficient.

V I I I.

In re sua testis nemo esse potest *l. 10. ff. de testib. l. 10. C. eod.* pauperes aut plebeios homines vilioris conditionis, leges non prohibent esse testes, sed iudici tantum præcipiunt, ut diligenter exploret fidem, & conditionem testium: utrum Decurio an plebeius, locuples an egens sit, qui producitur *l. 3. ff. eod.* non ut illos duntaxat admittat, hos repellat, sed ut appareat, an ejusmodi sint, qui lucri causa videantur ad facinus quodvis prompti ac proclives. Equidem Justinianus *Nov. 90. cap. 1.* in urbe Constantinopolitana ubi maxima erat honestorum virorum copia, vetat audire opifices, non omnes, sed vilissimos, & sordidissimos *ἄνδρες καὶ χυμπερῶεις humi repentes*, quibus verbis vilissimi & sordidissimi designantur.

I X.

Videndum quoque de illis, qui testimonii quidem dictionem habent, sed quibus in vitis denuntiari nequit. Lege enim Julia cavetur, ne invito denuntietur testimonium adversus socerum, generum, vitricum, privignum, sponsum, sobrinum, sobrinove natum, eosve qui priore gradu sunt. Item ne liberto ipsius, liberorum ejus, parentum, viri, uxoris: & ut ne patrono adversus libertum. *l. 4. & 5. de test.*

X.

Quod ad numerum testium attinet certum est regulariter tam in causis civilibus, quam in criminalibus duos requiri testes, eosdemque ad convincendos reos cujuscumque etiam sint dignitatis & existimationis sufficere patet ex *l. 9. C. de test.* dum enim illic sancitur unius testimonium non esse in judicio admittendum, non obscure significatur testium plarium & duorum testimonium esse admittendum. In criminalibus duos testes sufficientes esse ad reum definitivè condemnandum dubitationem nullam amplius habet ita statuente Carolo V. *in const. crim. art. 67.* Equidem sunt casus quidam in jure civili, quibus plures quam duo desiderantur testes veluti in ultimis voluntatibus §. 2. & 3. *inst. de testam. ord. l. fin. C. de donat. mort. caus.* Si vero testes auriti producantur, non oculati, plures exiget judex, quoniam ut ait ille: *plures oculatus unus quam auriti decem.* Si viles & obscuri sint, qui producti sunt, justa causa est plures producendi *l. 3. §. 2. ff. de testib.* Alias numerus testium, alias dignitas, & auctoritas, alias veluti consentiens fama confirmat rei, de qua queritur, fidem.

XI. Pro-

X I.

Produci porro debent testes sumptibus producentis, ne officium testium, quod præstant dicendo testimonium ipsis damnosum evadat *l. 7 ff. de testam. quemadm. aper.* jam videndum est, quinam sumptus præstandi sint, sumptus nempe competentes *l. 11. & 16. C. de testib.* hoc est convenientes, qui ex conditione, & dignitate personæ cujusque, qui in testem producitur æstimari debent: unde liquet, non esse in potestate litigatoris & ejus, qui testes producit, suppeditare sumptus pro arbitrio, ut nihil præstet, nisi panem & potum quemlibet. Deinde non esse in ejus arbitrio, ut certam quantitatem, & unam omnibus testibus suppeditet: alia enim est conditio nobilis, alia pagani, alia civis honesti; alia rustici. Et si qui sunt, pro conditione personæ non solent proficisci, nisi equites & cum famulo aut famulis, in viaticum istorum omnium sumptus suppeditandi sunt, ut conditio hominum & animalium requirit. Ab illis sumptus præstandos esse testibus à quibus producuntur, justissimam & æquissimam rationem habet, ad eos siquidem testimoniorum commodum pertinet, ut onera igitur, & incommoda eosdem sequantur natura suadere videtur *l. 10. ff. de Reg. Jur.* Denique, præstandos esse sumptus venturis testibus, & hoc quidem ab initio, priusquam iter ingrediantur, ut habeant quo iter ingressi certos sumptus facere possunt & hoc est quod dicitur in *l. 6. §. 2. C. de appellat.* testibus vocatis sumptus præstandos esse itineris faciendi causa: non dicitur facti itineris, sed faciendi, ut intelligamus pecuniam ad futurum iter prærogari iis debere.

X I I.

Producendi sunt testes post litem contestatam coram iudice, sed si ante litem contestatam ad perpetuam rei memoriam

riam producendi sint, tria requiruntur. *Primo* quod testes sint senes; *Secundo* valetudinarii, ita ut mortis subfit periculum; *tertio* ut diu sint absuturi. Citari autem debet adversarius ad videndum præstari juramentum à testibus, & ad interrogatoria opponenda *l. 19. C. de testib. nov. 90. cap. fin.* Possunt & testes cogi etiam inviti ad testimonium dicendum, nisi milites sint, aut senes: *l. 8. ff. de testib.* aut Illustres *l. 16. C. eod.* aut publicani *l. 19. ff. eod.* aut cognatione vel affinitate propinquiore juncti *l. 4. & 5. ff. eod.* Et venire debent ad ipsum judicem, nec sufficit attestationem ab iis dari; quia non testimoniis, sed testibus creditur. Interim ad honestas matronas, ad senes, & ad personas egregias ipse ibit judex. *l. 15. ff. de jurejur.*

X I I I.

Non potest testis is produci qui ante in eum reum testimonium dixit l. 23. ff. de testib. id est, qui semel in reum criminis (secus enim est in civilibus causis) testimonium dixit produci in eundem iterum nequit, fieri enim non potest, quin qui sæpius in eundem insurgit testis, inimicus appareat, videaturque vitam ejus & sanguinem sitire; at si in civili causa iterum in eundem surgas, non propterea vitæ & fortunis ejus insidiare videberis. Alii juris interpretes tamen aliter accipiunt. *l. 23. ff.* nempe, cum in quem ego jam ante testimonium dixi, non posse alio judicio in me vicissim surgere, ob id quod vindictæ magis privatæ, quam publicæ causa surgere videatur. Verum ea sententia, quanquam ab æquitate aliena non est, verbis tamen *l. 23.* parum quadrat. Nec potest quis testem à se productum, postea ab alio contra se productum, reprobare *l. 17. C. de testib.* ubi duplex additur exceptio 1. nisi inimicitia invicem exorta sint. 2. nisi, testes in alia causa corruptos esse, probari possit. Productio vero testium non prima tantum permessa est, sed & secunda & tertia; non item quarta; nisi
B
causa

10 DISPUTATIO JURIDICA

causa cognita, & præstito per producentem jurejurando, si-
bi testium priorum dispositiones non innotuisse *Nov. 90. cap.*
4. unus tamen idemque testis non nisi semel regulariter in
unaquaque causa producendus *l. ult. C. de testib.*

XIV.

Examinandi sunt testes secretò clam partibus, & singuli
seorsim, voce, non per scriptum, ut ex circumstantiis de
fide dictorum magis constare possit, præmissò juramento de
dicenda veritate, quia testi injurato non creditur *l. 9. C. de*
testib. potest tamen hoc juramentum remitti à partibus, cum
partium gratia sit introductum, cui renuntiare potest, licet
aliud obtineat in juramento calumniæ; quia respicit publi-
cam utilitatem, scilicet ne calumniose lites protrahantur. Exa-
men autem fit super articulis, id est capitulis ipsius negotii
controversi ab actore prolatis.

XV.

Sunt autem plurima, quæ testibus valide opponuntur:
quorum alia sumuntur à circumstantiis personæ, alia à qua-
litate dictorum, alia ad formam examinationis. 1. A perso-
na sumuntur exceptiones: ut si allegerur, testes esse inimi-
cos ejus in quem dixerunt: *Nov. 90. cap. 7. domesticos l. 3.*
C. de testib. 2. Contra dicta & testimonia excipitur, dicta
esse obscura. aut varia, ambigua, vacillantia. *l. 16. ff. de test.*
3. Contra formam excipi potest, testem examinatum esse in-
juratum *l. 9. C. testib.* aut super eo, de quo non juravit, ne-
que citatum, aut parte adversa non citata. Quæ omnia etiam
per testes probare post publicationem testimoniorum nihil im-
pedit. Quanta vero fides testibus productis, quanta ipsis re-
probationibus habenda sit, judicis providi ac circumspecti
erit æstimatio. *l. 2. & 3. ff. de testib.* qui in genere magis credet
iis, qui id deponunt, quod naturæ negotii convenit *l. 21. §.*
ult.

I N A U G U R A L I S. II

*ult. ff. eod. Magis affirmantibus, quam negantibus, oculatis,
quam auritis, dignioribus, quam humilioribus. l. 3. §. 21.
§. ult. ff. de testib.*

COROLLARIA.

I.
*Christianus bonâ conscientia juramen-
tum prestare potest.*

II.

*Juramenta per vim & metum extorta,
etiam à majoribus 25 annis, nullius
sunt momenti.*

III.

*Filiusfam. Scto Macedoniano renun-
ciare non potest.*

IV. *Vim*

*Vim vi repellere licet, modo fiat in con-
tinenti, & cum moderamine incul-
pata tutela.*

*In criminalibus judiciis ex solis præsump-
tionibus nemo condemnari potest.*

